

 Recoverable Signature

X инж. Любомира Вълкова

Signed by: LYUBOMIRA YORDANOVA VALKOVA

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В УЧИЛИЩЕ

1. Същност

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца, което е обект на настоящия механизъм.

"**Насилие**" над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

"**Физическо насилие**" е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание без разстройство на здравето.

"**Психическо насилие**" са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

"**Сексуално насилие**" е използването на дете за сексуално задоволяване.

"**Пренебрегване**" е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Тормозът спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Тормозът между връстници се разглежда от много автори като групов феномен (Craig and Replar, 1997). Случаите на насилие се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Дан Олвеус (Olweus,

1993) определя тормоза като сбор от *съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.*

Ключови в разбирането за тормоза са следите характеристики на това поведение:

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
3. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен. Като тормоз се определят **„повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече ученици, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин.“**

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставящо травматични следи действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Тормозът обхваща много широк спектър от поведения: преки нападения (удряне, заплаха или принуда, дразнене, подигравка, наричане с обидни прякори, сексуални забележки, открадване или повреждане на лични вещи) или непреки (например разпространяване на слухове или насърчаване на другите да отхвърлят или изключат някого от приятелската среда). Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз - например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Физическият тормоз е формата, която възрастните най-често забелязват и затова често мерките за справяне обикновено са насочени именно към нея. Психическият и социалният тормоз по-трудно могат да бъдат установени, тъй като те не са така видими, а и децата, от своя страна, нямат нагласата да споделят с възрастните за своите преживявания.

Психически тормоз - например, подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Вербален тормоз - словесни изрази, които имат за цел унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Включва подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Социален тормоз - например, избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.

В много случаи социалният и психическият тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват и считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата.

Сексуален тормоз - представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Кибер насилие“ и „Кибер тормоз“ са насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обидни, заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на дете с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис без негово съгласие, кражба на самоличност/профили, обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и др. Ако дете е въввлечено в рискова ситуация онлайн, това винаги има своите отражения в реалния му живот. Преживяванията за детето могат да бъдат дори по-унизителни, тъй като кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг хора.

Един от признаците, че дете може би е жертва на кибертормоз, е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или при получаване на обаждане по мобилен телефон - например детето става мълчаливо и боязливо.

Конкретни примери, както и разграничаването на нивата на различните форми на тормоз с оглед причиняване на различна по степен вреда, са представени в Таблица 1. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е деструктивен и опасен вид насилие. Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в училище трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на **физическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;

- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрични отговори;
- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
- чести отсъствия от определени часове, например физическо възпитание и спорт;

Разпознаването на **психическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- употреба на алкохол, медикаменти, самозанемаряване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сресва косата си);
- психосоматични симптоми.

Разпознаването на **сексуалното насилие** включва както изброената по-горе симптоматика, така и различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възрастова група деца).

2. Разлики между тормоз и закачки или игра между децата и учениците.

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само

присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

- Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.
- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.
- Ако детето/ученикът не се чувстват добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.
- Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.
- Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.
- Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр.), тогава може да е тормоз.
- Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.
- Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или повластно, това може да е тормоз.

3. Задължение на всеки педагогически специалист и възпитател :

Да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел. Ако ситуацията се повтаря често или е по-сериозна да информира класния ръководител, психолог/ педагогически съветник или ръководството на гимназията. При по-сериозна проява да я впише в „Регистър към механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците в ПГЕЕ”, като входира Доклад за случая.

4. Мерки за намаляване на риска от училищния тормоз между учениците ПГЕЕ гр.Пловдив:

- На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуетническа толерантност;
- Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители „Какво е насилие и тормоз? Как да го разпознаваме?" :
- Сред родители на родителски срещи и в приемното време на класния ръководител;
- Сред ученици в часа на класа и в приемното време на класния ръководител.
- Извършване оценка на тормоза в началото и в края на учебната година. Анкетата се

провежда и обработка от училищният психолог до края на м. октомври и през месец юни. от класните ръководители до края на м. октомври. Обработка се от Координационен съвет.

- Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз.
- Изготвяне на Регистър към Механизъм за противодействие на училищния тормоз между ученици в ПГЕЕ. Регистърът ще се намира в учителската стая и всеки един преподавател, свидетел на по-сериозна проява ще трябва да я описва. По този начин, ще имаме възможност да проследим развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът трябва да съдържа кратко описание на всяка ситуация, кога се е случила, кои са участниците и какви мерки са били предприети.

4. Начини за противодействие на училищния тормоз между учениците в ПГЕЕ гр. Пловдив

4.1. *Създаване на Координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза, съгласно заповед на директор на ПГЕЕ – гр. Пловдив.*

Председател:

Корнелия Василева - ЗДУД

Членове:

1. инж. Камелия Стоянова – ЗДУД
2. Илия Маринчешки – педагогически съветник;
3. Антоанета Тосева – училищен психолог;
4. Кузман Данев - старши учител по физическо възпитание и спорт;
5. Инж. Десислава Джамбова – старши учител, теоретично обучение;

4.2. Планиране на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност;

4.2.1. Дейности на ниво класна стая/паралелка:

- Децата и учителят създават правила за поведение на групата/класа.
- Обучителни дейности и работа с класа/групата, в които водеща роля има учителят/класният ръководител. При работата на равнище клас/група следва да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, вкл. теми от глобалното, гражданското, екологичното, здравното, интеркултурното образование, часа на класа, различни извънкласни и извънучилищни дейности.

- Използване на подход, ориентиран към децата, на подхода за работа с връстници, осигуряване на условия за участие на децата и учениците, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по превенция (ползване на организацията на ученическите съвети, различни инициативи, идващи от децата и др.)

- Провеждане на тематични родителски срещи.

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

4.2.2 Дейности на ниво училище:

- Дейности, включени в годишния план за дейността на гимназията.

- Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията.

- Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.

-Подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз.

- Осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти

- Обучение на ученически парламент към ПГЕЕ в социални умения.

4.2.3. Дейности по интервенция на ниво група/клас – отнасят се до всички ситуации на насилие и тормоз според приетата класификация.

- Обсъждане между децата/учениците и учителя на групата/класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения. 16

- Съвместни действия между класен ръководител или учител и психолог/педагогически съветник и включване на външни специалисти Може да се организират допълнителни занятия с цялата група/клас с подкрепата на психолога или педагогическия съветник. За целта би могъл да се покани и външен за детската градина/училището, центъра за подкрепа за личностното развитие, специализираното обслужващо звено специалист.

- Използване на посредник при разрешаване на конфликта

- Провеждане на тематична родителска среща

4.2.4. Дейности с родителско участие:

- Провеждане на тематична родителска среща, в която учителите да запознаят родителите с цялостната политика, да им се представят основните моменти в механизма и да се дискутира тяхната готовност да участват.
- Покана към родители, които да се включат, като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота.
- Идентифициране на родители, които могат да бъдат посредници за осъществяване на връзка между семейната среда и училището.

5. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Нива на насилие и тормоз	Отговор на институцията	Документирани	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ПЪРВО НИВО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физическо насилие са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. • Форми на психическо насилие са например: омаловажаване, клюкарстване, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругане, клеветене, подигравки, унижение, заплахи, нецензурни/неприлични 	<p>На първо ниво действията се предприемат от класен ръководител или учител заедно с родител, като се осъществява педагогическа работа – индивидуално, за група деца/ученици или за цялата група/клас.</p> <p>При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват.</p> <p>Ако</p>	<p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 2) Класният ръководител/учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. 3) Уведомяване на родител от класния ръководител/учителя. 4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците от класния

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА

бул. Пещерско шосе № 26
4002 гр. Пловдив, България
тел. 032 / 643-675
info-1690174@edu.mon.bg

VOCATIONAL SCHOOL OF ELECTRICAL ENGINEERING AND ELECTRONICS

26 Peshtersko shouse blvd.,
4002 Plovdiv, Bulgaria
Phone: 032 / 643-675
info-1690174@edu.mon.bg

<p>коментари, измисляне на прякори, изключване от групови или съвместни дейности, фаворизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на сексуално насилие са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст, съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия. • Форми на кибернасилие са например: обидни колажи, снимки, видеа, коментари, обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи и др.), използване на дискриминативни и обидни етикети, използване на език на омраза, кражба на профили. 	<p>педагогическата работа не дава резултат и насилственото поведение се повтаря, последствията са по-сериозни, тогава следва се да предприемат действия, предписани за ситуации от второ или трето ниво</p>		<p>ръководител/учителя.</p> <p>5) Мерки и действия от страна на класен ръководител/учител – намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите.</p> <p>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия</p>
--	---	--	---

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА

бул. Пещерско шосе № 26
4002 гр. Пловдив, България
тел. 032 / 643-675
info-1690174@edu.mon.bg

VOCATIONAL SCHOOL OF ELECTRICAL ENGINEERING AND ELECTRONICS

26 Peshtersko shouse blvd.,
4002 Plovdiv, Bulgaria
Phone: 032 / 643-675
info-1690174@edu.mon.bg

<p>ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ НАСИЛИЕ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ – ТОРМОЗ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса. • Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация, подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване. • Форми на сексуален тормоз са например: сексуално докосване, 	<p>На второ ниво действията се предприемат от класен ръководител/учител заедно с психолог или педагогически съветник, председател или представител на координационния съвет и задължително участие на родител, като се уведомява директора.</p> <p>По преценка се подава сигнал до ОЗД и/или полиция.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и може да даде становище за инициране на работа по случай.</p> <p>Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му</p>	<p>Ситуацията на тормоз се описва в Дневника със ситуации от свидетеля на случилото се или класния ръководител/учителя.</p> <p>Възстановяване на щети при наличие на такива.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Всеки служител, който е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал към ОЗД. 3) Учителят/класният ръководител съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка директорът подава сигнал от името на институцията до ОЗД и/или полицията и се иницира работа по случай. 4) Уведомяване на родител. 5) Мерки и действия – работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на работа по случай. 6) Проследяване на
--	--	--	--

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА

бул. Пещерско шосе № 26
4002 гр. Пловдив, България
тел. 032 / 643-675
info-1690174@edu.mon.bg

VOCATIONAL SCHOOL OF ELECTRICAL ENGINEERING AND ELECTRONICS

26 Peshtersko shouse blvd.,
4002 Plovdiv, Bulgaria
Phone: 032 / 643-675
info-1690174@edu.mon.bg

<p>показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на кибертормоз са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, заснемане и разпространение без разрешение, унизителни за детето снимки/видео, кражба на профил и използване език на омраза. 	<p>или би нарушил училищната процедура, следва да се уведоми директора, който следва да се обърне към отделите за закрила на детето.</p>		<p>изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>
<p>ТРЕТО НИВО – СИСТЕМНА ЗЛОУПОТРЕБА, КАКТО И СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намущкване с 	<p>На трето ниво се уведомява незабавно ОЗД и/или органите на полицията. Действията на ниво институция се предприемат от директора заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и</p>	<p>Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника със случаи, като по тях се предприема интензивна работа, включваща всички участници; правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със Закона за закрила на</p>	<p>1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Незабавно се уведомява директорът и се подава сигнал към ОЗД и/или органите на полицията. 3) Уведомяване на родител.</p>

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА

бул. Пещерско шосе № 26
4002 гр. Пловдив, България
тел. 032 / 643-675
info-1690174@edu.mon.bg

VOCATIONAL SCHOOL OF ELECTRICAL ENGINEERING AND ELECTRONICS

26 Peshtersko shouse blvd.,
4002 Plovdiv, Bulgaria
Phone: 032 / 643-675
info-1690174@edu.mon.bg

<p>остър предмет, провесване от прозорец или високо място, ограничаване на движението, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение, ограничаване на движението, склоняване за употреба на психоактивни вещества, включване в антисоциални групи и организации изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на банди, последиците от които раняват други. • Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение. 	<p>услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.).</p> <p>Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира отделите за закрила на детето, центъра за социална работа и/или полицията.</p> <p>При материална щета се съставя Протокол за възстановяване на щетата.</p>	<p>детето, Наредба за приобщаващото образование, Закона за предучилищното и училищното образование.</p>	<p>4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците.</p> <p>5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора. Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с детето или ученика, институцията установява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите.</p> <p>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>
---	---	---	---

<p>• Форми на кибертормоз са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, профили и лични данни, заснемане без разрешение, заснемане и разпространение на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки и видео на детска порнография.</p>			
--	--	--	--

6. Действия при разрешаване на установен училищен тормоз между учениците в ПГЕЕ - гр. Пловдив.

На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуацияите на тормоз следва да бъдат овладени от педагогическите специалисти, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки педагогически специалист е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.

- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е педагогическият специалист ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител /възпитател.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е педагогическият специалист със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител/възпитател наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

7. Процедури за действие в случаи на инцидент, който поставя в риск или уврежда живота.

1. Извеждат пострадалото дете от опасната зона.

2. При непосредствена опасност за живота на пострадалото дете се обаждат на телефон 112.
3. Уведомяват веднага Директора.
4. Уведомяват класния ръководител, който от своя страна уведомява родителите/настойниците на детето.
5. Описват ситуацията в доклад до Директора.
6. Всеки служител, на когото стане известно, че дете в риск се нуждае от закрила, следва незабавно да уведоми директора на училището.
7. След проверка на случая Директорът подава сигнал към Дирекция „Социално подпомагане“, Отдел „Закрила на детето“.

8. Мерки при кризисни ситуации

1. Комисията заседава най-малко един път на учебен срок и обсъжда изпълнението на плана, както и резултатите от дейността си.
2. При наличие на писмен сигнал, комисията се събира в рамките на 24 часа.
3. При възникването на кризисна ситуация, веднага се уведомява Директора на училището. В рамките на един час се подава сигнал в РУО.

ПРОЦЕДУРИ ЗА ДЕЙСТВИЕ И ДОКЛАДВАНЕ ПРИ ДЕТЕ ЖЕРТВА НА НАСИЛИЕ

Съгласно Закона за закрила на детето, чл. 7, ал.1 “Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция “Социално подпомагане”, Държавната агенция за закрила на детето или Министерство на вътрешните работи”

НЯКОИ ПРИЗНАЦИ, ЧЕ ДЕТЕТО ТОРМОЗИ ДРУГИ ДЕЦА.

- често влиза във физическа или вербална битка;
- движи се в обкръжението на деца, които тормозят другите;

- често проявява агресия;
- притежава пари и вещи с неизяснен произход;
- често обвинява останалите за проблемите си;
- не поема отговорност за своите действия;
- държи на своята репутация и популярност, не търпи конкуренция

НЯКОИ ПРИЗНАЦИ, ЧЕ ДЕТЕТО Е ТОРМОЗЕНО.

- необясними наранявания;
- изгубени или унищожени дрехи, книги, електроника или бижута;
- често главоболие или болки в стомаха, гадене или симулиране на заболяване;
- промени в навиците на хранене като внезапно пропускане на хранене или склонност към преяждане;
- трудно заспиване или чести кошмари;
- понижаване на успеха в училище, загуба на интерес към училището или нежелание да ходят на училище;
- внезапно отчуждаване от приятелите и избягване на социални контакти;
- чувство на безпомощност и занижена самооценка;
- саморазрушително поведение като бягане от дома, самонараняване или разговори за самоубийство.

9. Дейности по разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище

9.1. Отчитане на резултатите от проведените превенции в часовете на класа – мнения на учениците, разбирането им за тормоза, като явление

Срок: до 20.10.2025 г.

Отг.: Пед. съветник/училищен
психолог

9.2. Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса.

Срок: до 31.10.2025 г.

Отг.: класни
ръководители/пед. съветник/училище
и психолог

9.3. Оценка на проблема, през мнението на учениците – с помощта на стандартизиран въпросник.

Срок: до 20.10.2025 г.

Отг.: Пед. съветник/училищен
психолог

9.4. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз.

Срок: Целогодишно

Отг.: директор на училище

9.5. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема.

Срок: Целогодишно

Отг.: директор на училище

9.6. Запознаване на педагогическите специалисти, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз.

Срок: Целогодишно

Отг.: Членове на координационен
съвет, класни ръководители

9.7. Запознаване на децата с аспектите на насилието и начините за справяне с него.

Срок: Целогодишно

Отг.: класните ръководители

9.8. Обучение на ученици от ученически съвет към ПГЕЕ за разпознаване и реагиране при ситуации на насилие или тормоз. Както и включването им при изнасяне на беседи в класовете.

Срок: до 24.11.2025 г.

Отг.: Пед. съветник

9.9. Създаване на единен регистър за регистриране на ситуации на тормоз в училище.

Срок: до 30.09.2025 г.

Отг.: Председателя на
координационния съвет

УКС има право да санкционира проявите се ученици със следните дейности в полза на училището, като се съобразява спрямо възрастта, личното достойнство, възможностите и уменията на учениците:

- А) Подреждане на книги в библиотеката.
- Б) Почистване на училищния двор.
- В) Почистване цоклите на коридора или в класните стаи.
- Г) Почистване на чиновете в класната стая.
- Д) Работа в компютърния кабинет (ако ученика има добри компютърни умения) – набиране на текстове на компютъра, помагане в изготвяне на презентации и други
- Е) Подпомагане с организационна дейност в извънкласни мероприятия.

Взаимодействие с държавни и обществени органи и организации

Координиране дейността на училищната комисия с:

- Училищната комисия за превенция на противообществените прояви на малолетни и непълнолетни;
- Местна ~~Районната~~ комисия за борба с противообществените прояви сред малолетните и непълнолетните;
- Районно управление в ОД на МВР;
- Детска педагогическа стая към РУ на МВР;
- Дирекция „Социално подпомагане“, Отдел “Закрила на детето”;
- Обществени организации.

Настоящият Механизъм е приет с решение на Педагогическия съвет, отразено в Протокол № 11/ 11.09.2025 г. и утвърден със Заповед № 1551/11.09.2025 г. на директора на ПГЕЕ – гр. Пловдив.